

Biogram profesor Alicji Anny Jarugi*

Anna Szycha

Alicja Anna Jaruga (1928–2011), profesor zwyczajny dr hab., dr h.c. Uniwersytetu Gdańskiego, urodziła się 1 lutego 1928 r. w Sługocinku koło Konina, zmarła nagle 17 listopada 2011 r. w Łodzi. Została pochowana 21 listopada 2011 r. na cmentarzu rzymskokatolickim pw. św. Rocha w Łodzi (Radogoszcz), obok męża Czesława, zmarłego 15 września 2011 r.

W okresie wczesnego dzieciństwa rodzice Alicji Anny, Jan i Marianna Nenemanowie, mieli gospodarstwo rolne w okolicach Konina, a następnie przenieśli się do Warszawy, gdzie ojciec podjął pracę w PKP. Alicja A. Neneman uczęszczała do szkoły powszechnej w Warszawie. Podczas okupacji niemieckiej przebywała w Morzysławiu koło Konina, pracując od 1942 r. do 18 stycznia 1945 r. w niemieckim sklepie. Po wyzwoleniu przeniosła się wraz z rodziną do Konina, gdzie ojciec powrócił do pracy w PKP. Tam uczęszczała do gimnazjum i liceum. W 1948 r. złożyła z wyróżnieniem egzamin dojrzałości, następnie wyszła za mąż za Czesława Jarugę i przeniosła się do Łodzi. W tym też roku podjęła studia w Oddziale Łódzkim Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie, uzyskując w 1954 r. stopień magistra ekonomii. W czasie studiów (1948–1951) pracowała w Zakładach Przemysłu Bawełnianego nr 14 w Łodzi, najpierw na stanowisku księgowej ds. kosztów, a następnie jako kierownik działu kosztów.

Po uzyskaniu dyplomu I stopnia studiów Alicja A. Jaruga rozpoczęła 1 października 1951 r. pracę naukową pod kierunkiem profesora Edwarda Wojciechowskiego w Katedrze Rachunkowości w Wyższej Szkole Ekonomicznej w Łodzi. W 1964 r. Rada Wydziału Ekonomicznego Uniwersytetu Łódzkiego nadała Jej tytuł doktora nauk ekonomicznych na podstawie

* Pierwodruk w „Zeszytach Teoretycznych Rachunkowości” 2012, t. 65 (121), SKwP, Warszawa 2012.

rozprawy *Koszty zarządzania przedsiębiorstwa przemysłowego*. W 1971 r. dr Alicja A. Jaruga uzyskała, na podstawie rozprawy *Rachunek i kontrola kosztów pośrednich w przedsiębiorstwach przemysłowych*, stopień doktora habilitowanego, nadany Jej przez Radę Wydziału Ekonomiczno-Socjologicznego Uniwersytetu Łódzkiego. W 1975 r. otrzymała tytuł profesora nadzwyczajnego, w 1985 r. – profesora zwyczajnego, a w 1997 r. – tytuł doktora *honoris causa* Uniwersytetu Gdańskiego.

Profesor Jaruga kierowała w latach 1971–1973 Wieczorowym Podyplomowym Studium Organizacji i Zarządzania Uniwersytetu Łódzkiego, a następnie pełniła w tej uczelni funkcję prodziekana Wydziału Ekonomiczno-Socjologicznego ds. nauczania (1973–1974). W latach 1973–1980 była kierownikiem samodzielnego Zakładu Rachunkowości w Instytucie Organizacji i Zarządzania Wydziału Ekonomiczno-Socjologicznego Uniwersytetu Łódzkiego. Od 1980 r. kierowała Katedrą Rachunkowości na tym Wydziale, a w latach 1994–1998 na Wydziale Zarządzania UŁ. Od 1994 r. do dnia śmierci była kierownikiem utworzonego na Wydziale Zarządzania UŁ – w ramach szerokiej współpracy zagranicznej – Ośrodka Międzynarodowych Studiów Rachunkowości. Od 1997 r. kierowała Katedrą Rachunkowości w Społecznej Wyższej Szkole Przedsiębiorczości i Zarządzania w Łodzi (obecnie Akademia Nauk Społecznych), w której od 2005 r. sprawowała funkcję prorektora ds. nauki.

Profesor Jaruga inicjowała nowe kierunki badawcze w dziedzinie rachunkowości w Polsce. W obszarze Jej zainteresowań naukowo-badawczych znalazły się między innymi takie zagadnienia, jak: rachunek kosztów i rachunkowość zarządcza, prawne unormowania rachunkowości, międzynarodowa rachunkowość porównawcza i rozwój międzynarodowej harmonizacji rachunkowości, rachunkowość sektora finansów publicznych czy pomiar i sprawozdawczość kapitału intelektualnego. Wprowadziła do nauki i dydaktyki rachunkowości w Polsce rachunkowość zarządczą oraz badania porównawcze nad międzynarodową harmonizacją rachunkowości. Stworzyła łódzką Szkołę Rachunkowości. Opublikowała 11 książek autorских, około 50 współautorskich oraz ponad 200 artykułów naukowych, w tym kilkadziesiąt w periodykach o zasięgu międzynarodowym (w językach angielskim, niemieckim, japońskim, chińskim, arabskim i rosyjskim). Publikując 5 artykułów, zajęła pierwsze miejsce wśród europejskich autorów, których teksty zostały zamieszczone w latach 1965–1990 na łamach czasopisma „International Journal of Accounting”, wydawanego w Stanach Zjednoczonych.

Ogromna aktywność naukowa Profesor Jarugi przejawiała się także w różnych programach badawczych, którymi kierowała lub brała w nich udział, m.in. w badaniach zorganizowanych przez Międzynarodowy Fundusz Walutowy (1990), Bank Światowy (1992, 1994) i UNCTAD (1997, 1999–2000), w projekcie *Harmonization and Standardization in Europe: Enforcement, Comparability and Capital Market Effects* (2000–2004), zrealizowanym w zakresie Piątego Ramowego Programu UE, oraz projekcie badawczym (2007–2008) *Pomiar i raportowanie kapitału intelektualnego oraz innych wartości niematerialnych w rachunkowości – wyzwania i ograniczenia*, finansowanym przez Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

W latach 1991–1995 Profesor Jaruga kierowała, z ramienia ministra nauki i szkolnictwa wyższego, brytyjskim programem *Know How Fund – The Development of Accounting in Poland*, który przyczynił się do znaczącego podniesienia poziomu naukowego i dydaktycznego rachunkowości w polskich uczelniach ekonomicznych i szkołach zawodowych.

Jako wychowawca kadr naukowych Profesor Jaruga wypromowała 24 doktorów nauk ekonomicznych (w tym dwóch z zagranicy), ponad 350 magistrów ekonomii i zarządzania oraz ponad 40 licencjatów. W 2006 r. była promotorem doktoratu *honoris causa* nadanego przez Uniwersytet Łódzki profesorowi Robertowi S. Kaplanowi z Harvard Business School. Była również recenzentem 16 prac habilitacyjnych, opracowała na zlecenie Centralnej Komisji ds. tytułu naukowego i stopni naukowych 4 recenzje przewodów habilitacyjnych, 5 opinii o nadanie tytułu naukowego profesora i dwie superrecenzje prac doktorskich; była także recenzentem w procesie o nadanie tytułu doktora *honoris causa* profesorowi Kazimierzowi Sawickiemu przez Uniwersytet Szczeciński.

Profesor Jaruga odbyła w latach 1965–1966 staż naukowy w Uniwersytecie im. Łomonosowa w Moskwie i w Instytucie Finansowo-Ekonomicznym w Leningradzie, a w latach 1971–1972 była stypendystką Fundacji Forda w Uniwersytecie Illinois w Urbana Champaign. W późniejszym okresie prowadziła wykłady i prace badawcze jako *Visiting Professor* i *Distinguished Visiting Professor* oraz *Research Fellow* i *Senior Research Fellow* w wielu uniwersytetach i instytucjach: • Uniwersytecie Północnego Teksasu w Denton (1976, 1981, 1993 i 1995) • Europejskim Instytucie Zaawansowanych Studiów Zarządzania (EISAM) w Brukseli (1978) • Uniwersytecie w Birmingham w (1979, 1986 i 1989) • Strathclyde Business School w Glasgow (2–3 razy rocznie w latach 1977–1981 wykłady z rachunkowości i finansów dla delegacji rządowych z krajów rozwijających się) • Uniwersytecie Meiji w Tokio (1985) • University of Illinois w Chicago (1987) •

Uniwersytecie Północnej Walii w Bangor (1993), w którym uzyskała tytuł *Honorary Reserch Fellow*.

Profesor Jaruga prowadziła wykłady i seminaria na zaproszenie łącznie 40 uniwersytetów w około 20 krajach, między innymi w Australii, Brazylii, Belgii, Chinach, Wielkiej Brytanii, Nowej Zelandii, Niemczech, Meksyku, na Węgrzech, w Norwegii i Stanach Zjednoczonych; ponadto uczestniczyła jako ekspert w dziedzinie rachunkowości w pracach organizacji ponadnarodowych takich jak: ONZ, UNCTAD, ISAR oraz OECD i Bank Światowy.

W latach 1992–2006 była delegatem Polski na sesje Międzyszrządowej Grupy Ekspertów Międzynarodowych Standardów Rachunkowości (ISAR) przy ONZ, której przewodniczyła w kadencji 1999–2000 (Genewa). Jako ekspert była również zaproszona na spotkanie ekspertów ds. administracji publicznej i Finansów UNDP, ONZ (Nowy Jork, 1991). Uczestniczyła także jako ekspert OECD w spotkaniach w Paryżu i Budapeszcie (1990, 1991), a od 1993 r. była członkiem polskiej delegacji na roczne spotkania ekspertów rachunkowości w Paryżu.

Profesor Jaruga była bardzo aktywnym członkiem międzynarodowych organizacji środowiskowych: European Accounting Association (przewodniczyła polskiej sekcji w latach 1978–2002), American Accounting Association, Academy of Accounting Historians, International Association of Accounting Education and Research. Wchodziła także w skład wielu rad redakcyjnych międzynarodowych periodyków naukowych w dziedzinie rachunkowości, między innymi „European Accounting Review”, „Financial Accountability and Management”, „Accounting Enquiries”, „Accounting Education”, „Management Accounting Research” (*Invited Editor* w 2002 r.), „International Journal of Accounting Literature”.

Profesor Jaruga była również biegłym rewidentem. W latach 1964–1966 była konsultantem zespołu ds. modernizacji rachunku kosztów przy Ministerstwie Przemysłu Lekkiego, w latach 1975–1990 była członkiem Komitetu Statystyki i Ekonometrii PAN, a w latach 1995–2001 członkiem Komitetu Nauk Organizacji i Zarządzania PAN. Brała udział w pracach Centralnego Ośrodka Metodycznego Studiów Ekonomicznych w Warszawie (1978–1980), była członkiem Łódzkiego Towarzystwa Naukowego i Polskiego Towarzystwa Ekonomicznego oraz honorowym członkiem Stowarzyszenia Księgowych (SKwP) w Polsce, w którym w latach 1974–1975 pełniła funkcję wiceprezesa Zarządu Głównego.

Profesor Alicja Jaruga z zaangażowaniem uczestniczyła w pracach Rady Naukowej SKwP oraz Krajowej Rady Biegłych Rewidentów. Wniosła olbrzymi wkład w ukształtowanie i rozwój „Zeszytów Teoretycznych

Rachunkowości” (ZTR), wydawanych przez Radę Naukową SKwP, pełniąc od 1977 r. funkcję członka, od 1985 r. do września 2011 r. – przewodniczącą Komitetu Redakcyjnego ZTR, a następnie aż do dnia śmierci – przewodniczącą Rady Programowej ZTR.

W latach 1969–1975 była członkiem Państwowej Komisji Egzaminacyjnej dla Dyplomowanych Biegłych Księgowych przy Ministrze Finansów. W latach 1990–1995 przewodniczyła Radzie Rachunkowości przy Ministerstwie Edukacji Narodowej, była również członkiem Krajowej Rady Biegłych Rewidentów (1992–2000).

W latach 1998–2002 Profesor Jaruga przewodniczyła Komitetowi Standardów Rachunkowości, który działał w ramach utworzonej w 1997 r. Fundacji Rozwoju Standardów Rynku Kapitałowego. W latach 2003–2008 była członkiem krajowego Komitetu Standardów Rachunkowości utworzonego na mocy ustawy o rachunkowości.

Ogromne zasługi Profesor Jarugi dla rozwoju nauki, dydaktyki i prawa rachunkowości przyniosły Jej siedem nagród ministra nauki i szkolnictwa wyższego, w tym pięć indywidualnych, Nagrodę Naukową im. Oskara Langego (1986), Nagrodę Miasta Łodzi za osiągnięcia naukowe (1998) oraz m.in. następujące odznaczenia: Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski (1976), Złotą Odznakę ZNP (1967), Medal Edukacji Narodowej (1995), Krzyż Oficerski Odrodzenia Polski (2002), Medal Universitas Lodzensis Merentibus (2006) Medal Złoty za Długoletnią Służbę (2008).

W uznaniu wybitnego wkładu w rozwój rachunkowości w Polsce, międzynarodowej współpracy naukowej w tej dziedzinie oraz kształcenia kadr dla nauki i gospodarki rynkowej Profesor Jaruga otrzymała 1 grudnia 1997 r. zaszczytny tytuł doktora *honoris causa* Uniwersytetu Gdańskiego. Tytuł ten został po raz pierwszy przyznany przez uniwersytet w Polsce przedstawicielowi nauki rachunkowości. Fakt ten został uznany za wysokie wyróżnienie dla całej społeczności akademickiej związanej z polską rachunkowością, możliwe do osiągnięcia dzięki niezwykłemu oddaniu Profesor Jarugi służbie nauki rachunkowości.

Pracownicy Katedry Rachunkowości na Wydziale Zarządzania UŁ i całe środowisko naukowe rachunkowości w Polsce uhonorowało Pierwszą Damę polskiej rachunkowości, jak trafnie określiła Profesor Jarugę prof. dr hab. Aldona Kamela-Sowińska, podczas konferencji jubileuszowej *60 lat łódzkiej Katedry Rachunkowości. Twórcy i ich dzieła*, zorganizowanej 24 września 2008 r. na Wydziale Zarządzania UŁ, a także w wydanej w 2008 r. z okazji Jej jubileuszu publikacji *W służbie nauki rachunkowości*.

Księga na Jubileusz Urodzin Profesor zw. dr hab. dr h. Alicji A. Jarugi. Celem konferencji była prezentacja osiągnięć badawczo-dydaktycznych pracowników Katedry Rachunkowości w latach 1948–2008, zwłaszcza bogatego dorobku naukowego i dydaktycznego Profesor Jarugi.

Profesor Jaruga była ceniona i poważana za granicą nie mniej niż w kraju. Świadczą o tym nie tylko Jej liczne kontakty naukowe i publikacje zagraniczne, ale też uznanie przez międzynarodowe autorytety rachunkowości, utrwalone na stronicach przywołanej publikacji. Uznanie i podziw dla wiedzy, bystrości umysłu, umiejętności dydaktycznych i wielu innych zalet wyrażali przedstawiciele środowiska naukowego rachunkowości od Stanów Zjednoczonych aż po Japonię. Profesor R. S. Kaplan z Harvard Business School nazwał Profesor Jarugę skarbem narodowym i wyraził ogromny podziw dla Jej wielkiej kariery, podkreślając, że wyznaczała standardy doskonałości. Profesor J. Galassi z Uniwersytetu w Parmie pisał, że Alicja Jaruga jest „kobietą o światowej renomie, poważaną w środowisku akademickim i zawodowym”. Profesor D. Alexander z Uniwersytetu w Birmingham podkreślał przenikliwość jej analiz i ich niezwykle inspirujący wpływ na rozwój rachunkowości w Polsce i na świecie. Profesor R. Jones z Birmingham Business School nazwał Ją mędrcem, który chce kształtować przyszłość, choć zdaje sobie sprawę, że nie da się jej w pełni zdeterminować. Profesor Y. Kimizuka z Japonii wymienił nazwisko Alicji Jarugi obok nazwisk M. Kopernika, F. Chopina i M. Skłodowskiej-Curie, wyrażając przy tym przekonanie, że „Jej monumentalne dzieło na zawsze zostanie w historii nauki rachunkowości”. Profesor J. Mackevicius z Uniwersytetu Wileńskiego nazwał Profesor Jarugę „najbardziej znaną przedstawicielką europejskiej nauki rachunkowości w świecie, jej ambasadorem na wszystkich kontynentach”. Profesor H.-M. Schoenfeld z Uniwersytetu Illinois pisał, że Profesor Jaruga cieszyła się „wieloletnią międzynarodową sławą i uznaniem”.

Wymienione osobistości świata rachunkowości, obok wyrazów uznania dla wiedzy, intelektu i dorobku naukowego Profesor Jarugi, podkreślały Jej cechy charakteru i postawę, między innymi uprzejmość, oddanie nauce, entuzjazm i pracowitość. Dla wielu z nich była Ona serdecznym i bliskim przyjacielem.

Profesor Jaruga była prawdziwą pasjonatką nauki rachunkowości, której poświęciła 60 lat życia zawodowego. Inspirowała swoich podwładnych i współpracowników do podejmowania nowatorskich i trudnych wyzwań badawczych, dociekliwości i krytycznego osądu. Wraz z Jej odejściem

społeczność akademicka Uniwersytetu Łódzkiego i całe środowisko naukowe rachunkowości w Polsce straciły wspianego człowieka, o niezwykłych zaletach umysłu i charakteru, wielkiego uczonego, znanego i docenianego za granicą, aktywnego organizatora współpracy z uczelniami i instytucjami na całym świecie.

Pionierskie publikacje Profesor Jarugi z zakresu teorii rachunkowości, rachunku kosztów i rachunkowości zarządczej stały się podstawą do opracowania i opublikowania prac przez wielu innych autorów w Polsce. Poniżej zamieszczono wykaz głównych publikacji Profesor Jarugi.

Podręczniki, monografie i rozdziały w pracach zbiorowych

1. *Rachunkowość przedsiębiorstw*, cz. II, PWN, Warszawa 1964.
2. *Koszty zarządzania w przedsiębiorstwach przemysłowych*, PWE, Warszawa 1966.
3. *Mała encyklopedia rachunkowości*, PWE, Warszawa 1971 (współautor).
4. *Rachunek i kontrola kosztów pośrednich w przedsiębiorstwach przemysłowych*, PWE, Warszawa 1972.
5. *Rachunek kosztów w systemie informacyjnym przedsiębiorstwa*, PWE, Warszawa 1975, (nagroda II stopnia PTE im. O. Langego), wyd. drugie 1984, wyd. trzecie 1986; wersja uzupełniona przetłumaczona na język czeski, Wyd. Technicznej Literatury, Praha 1982 (współautor: J. Skowroński).
6. *Social reporting at the enterprise level in Poland*, [w:] *The Status of Social Reporting in Selected Countries. A Monograph*, H.-M. Schoenfeld (ed.), University of Illinois Press, Urbana-Champaign 1978.
7. *The Impact of Inflation on Accounting: A Global View*, Center for International Education and Research in Accounting, University of Illinois, Urbana-Champaign 1979 (współautor).
8. *Rachunek kosztów*, PWE, Warszawa 1980 (współautorzy: W. Malc, K. Sawicki), wyd. drugie 1983, wyd. trzecie 1991.
9. *Development of Accounting in Centrally-planned Economy*, School of Accounting, James Madison University Working Paper Series (The Academy of Accounting Historians, School of Accounting, James Madison University), Harrisonburg VA 1981 (współautor W. Brzezina).

10. *Rachunek kosztów. Problemy. Zadania. Gry*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 1982 (współredaktor i współautor).
11. *System informacyjny rachunkowości*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 1985 (redaktor i współautor).
12. *Rachunek kosztów w zarządzaniu przedsiębiorstwom*, PWE, Warszawa 1986; wersja uzupełniona przetłumaczona na język rosyjski: *Management Accounting. Opyt zapadnych stran*, Izdatelstwo Finansy i Statistika, Moskwa 1992.
13. *Governmental Accounting and Auditing International Comparison*, J.L. Chan, R.H. Jones (eds.), Croom Helm, London 1988 (współautor).
14. *Accounting evolution in a planned economy (Ewolucja rachunkowości w gospodarce planowej)*, rozdz. II oraz *Accounting in Poland (Rachunkowość w Polsce)*, rozdz. III, [w:] *Accounting in Socialist Countries*, D. Bailey (ed.), Routledge, London–New York 1988 (współautor).
15. *Government Financial Management Issues and Country Studies*, International Monetary Fund Press, Washington DC 1990 (współautor).
16. *Rachunkowość zarządcza. Część I. Problemy, zadania, gry*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 1990, wyd. drugie rozszerzone 1995, wyd. trzecie rozszerzone i zaktualizowane 2000 (współredaktor I. Sobańska).
17. *Współczesne problemy rachunkowości*, PWE, Warszawa 1991 (redaktor i współautor).
18. *The European Accounting Guide*, D. Alexander, S. Archer (eds.), Academic Press, Harcourt Brace Jovanovich, London, New York 1992, 2nd edition 1995, (autor rozdziału *Poland*).
19. *Metody kalkulacji. Koszty, ceny, decyzje*, PWE, Warszawa 1991, wyd. drugie 1993, wyd. trzecie 1994 (współautorzy: R. Sochacka, I. Sobańska).
20. *Podręczny słownik polsko-niemiecko-angielski rachunkowości i bankowości*, RaFiB, Łódź 1992 (współautor).
21. *Leksykon rachunkowości polsko-angielsko-francusko-niemiecki*, SKwP, Warszawa 1992 (współautor).
22. *Rachunkowość dla menedżerów*, RaFiB, Łódź 1992, 1994, 1995 (współautor).
23. *Rachunkowość finansowa*, RaFiB, Łódź 1992, wyd. drugie 1993, wyd. trzecie zmienione 1995 (współautor).
24. *Rachunkowość i badanie ksiąg w środowisku informatycznym*, RaFiB, Łódź 1993 (współautor).

25. *Rachunkowość zarządcza. Problemy, przykłady, zadania*, Fundacja Rozwoju Rachunkowości w Polsce, Warszawa 1994 (współautor i współredaktor).
26. *Zaawansowana rachunkowość zarządcza, Problemy, przykłady, zadania*, Fundacja Rozwoju Rachunkowości w Polsce, Warszawa 1994 (współautor i współredaktor).
27. *Rachunkowość zarządcza. Część II. Problemy, zadania, gry*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 1994, wyd. drugie poprawione i uzupełnione 1999 (redaktor i współautor).
28. *Rachunek kosztów i rachunkowość zarządcza*, Centralny Ośrodek Szkolenia Zawodowego, SKwP, Warszawa 1995, wyd. drugie 1998, wyd. trzecie 2000, wyd. czwarte 2002 (redaktor naukowy i współautor).
29. *Rachunkowość banków komercyjnych*, OLYMPUS, Warszawa 1994 (współautorzy: J. Marcinkowski, M. Marcinkowska).
30. *The New Europe: Recent Political and Economic Implications for Accountants and Accounting*, Center For International Education and Research in Accounting, Department of Accountancy, University of Illinois, Urbana-Champaign 1994 (współautor).
31. *Nowa ustawa o rachunkowości, zmiany i nowe rozwiązania*, ODDK, Gdańsk 1995.
32. *Zasady sporządzania sprawozdania finansowego w świetle ustawy o rachunkowości*, ODDK, Gdańsk 1995 (współautor: E. Walińska).
33. C. Drury, *Rachunek kosztów*, przekład z języka angielskiego dokonany przez zespół Katedry Rachunkowości Uniwersytetu Łódzkiego pod kierunkiem Alicji Jarugi; A. Jarugowa – redakcja naukowa, tłumaczenie i autorstwo *Wstępu od tłumaczy* oraz tłumaczenie *Przedmowy i Spisu treści* (tzn. podstawowe słownictwo, s. 6–19), Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1995 (wydanie oryginalne: Chapman & Hall, London 1990).
34. *Przedmowa do: R. Ignatowski, Konsolidacja sprawozdań finansowych w teorii i praktyce rachunkowości*, Fundacja Rozwoju Rachunkowości w Polsce, Warszawa 1995.
35. *Przedmowa do: W. A. Nowak, Fundamentalne uwarunkowania rachunkowości sektora publicznego*, Fundacja Rozwoju Rachunkowości w Polsce, Warszawa 1995.
36. *Poland, [w:] The History of Accounting. An International Encyclopedia*, M. Chatfield, R. Vangermeersch (eds.), Garland Publishing, New York, London 1996 (współautor A. Szychta).

37. *Accounting in socialist countries: the beginnings of reform*, [in:] *Accounting in Transition. The Implementation of Political and Economic Reform in Central Europe*, N. Garrod, S. McLeay (eds.), Routledge, London–New York 1996.
38. *Reshaping public sector accounting in Poland: recent evidence*, [w:] *Recent Development in Comparative International Governmental Accounting Research*, K. Lüder (ed.), Speyer Forschungsberichte 159, Forschungsinstitute für Öffentliche Verwaltung bei Hochschule für Verwaltungswissenschaften Speyer (współautor W.A. Nowak).
39. *Toward a general model of public sector accounting innovations*, [in:] *Research in Governmental and Nonprofit Accounting*, vol. 9, J.L. Chan, R.H. Jones, K.G. Lüder (eds.) IAS Press, Greenwich, Connecticut, London 1996 (współautor).
40. *Changing rules of accounting in Poland*, [in:] *Readings in International Accounting*, J. Blake, M. Hossain (eds.), International Thomson Business Press, London, New York 1996.
41. *Globalizacja rynku usług finansowych a internalizacja edukacji rachunkowości*, [w:] *Internacjonalizacja studiów zarządzania – doświadczenia, dylematy i perspektywy*, Fundacja Edukacyjna Przedsiębiorczości, Łódź 1996.
42. *Privatization, valuation of state-owned enterprises*, [w:] *The Blackwell Encyclopedia. Dictionary of Accounting*, A. Rashad-Khalik (ed.), Blackwell, CambridgeMA 1997 (współautor).
43. *Zarządzanie kosztami w praktyce światowej*, ODDK, Gdańsk 1997 (współautorzy: W.A. Nowak, A. Szychta).
44. *Roczne sprawozdania finansowe – ujęcie księgowe a podatkowe*, ODDK, Gdańsk 1997 (współautor).
45. *Rachunkowość finansowa banków*, Fundacja Rozwoju Rachunkowości w Polsce, Warszawa 1997 (współautor).
46. *Poland. European Accounting Guide*, Harcourt Brace, London 1998 (współautor D. Bailey).
47. *Rachunkowość zarządcza. Koncepcje i zastosowania*, Społeczna Wyższa Szkoła Przedsiębiorczości i Zarządzania, Absolwent, Łódź 1999, wyd. drugie 2001 (współautorzy: W.A. Nowak, A. Szychta).
48. *Rachunkowość i podatki*, [w:] *Ekonomia i zarządzanie małą firmą*, B. Piasecki (red.), Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa, Łódź 1999 (współautor L. Kopczyńska).

49. *Znowelizowana ustawa o rachunkowości a standardy międzynarodowe*, ODDK, Gdańsk 2001 (współautor P. Kabalski).
50. *Międzynarodowa rachunkowość porównawcza – Polska – Włochy*, Społeczna Wyższa Szkoła Przedsiębiorczości i Zarządzania w Łodzi, „Studia i Monografie”, nr 5, Łódź 2001 (współredaktor G. Galassi).
51. *Międzynarodowe regulacje rachunkowości. Wpływ na rozwiązania krajowe*, Wydawnictwo C.H. Beck, Warszawa 2002, (redaktor i współautor).
52. *Rachunkowość i zarządzanie kapitałem intelektualnym. Koncepcje i praktyka*, ODDK, Gdańsk 2002 (współautor J. Fijałkowska).
53. *Przedmowa do wydania polskiego*, [w:] E. A. Hendriksen, M. F. van Breda, *Teoria rachunkowości*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2002 (współautor A. Szychta).
54. *Komentarz do ustawy o rachunkowości. Rachunkowość – MSR/MSSF – Podatki*, ODDK, Gdańsk 2002, wyd. drugie 2005, wyd. trzecie 2006, wyd. czwarte 2009 (współredaktor T. Martyniuk).
55. *Środki trwałe oraz wartości niematerialne i prawne, w prawie bilansowym i podatkowym*, Wydawnictwo Difin, Warszawa 2004 (współautor M. Turzyński).
56. *Earnings management in the face of managerial choice of accounting techniques*, [w:] *General Accounting Theory. Towards Balancing the Society*, M. Dobija, S. Martin (eds.), Leon Koźmiński Academy of Entrepreneurship and Management 2004 (współautorzy: J. Fijałkowska, R. Papa, L. Ferreira).
57. *Adoption of IAS/IFRS in Poland. Challenges and problems*, [w:] *General Accounting Theory*, M. Dobija, S. Martin (eds.), Wydawnictwo AE, Kraków 2005 (współautorzy: J. Fijałkowska, M. Jaruga-Baranowska).
58. *International accounting standards endorsement in European Union as the driver of enhancing competitive position*, [w:] *Determinanty pozycji konkurencyjnej Polski w Unii Europejskiej*, R. Piasecki (red.), Społeczna Wyższa Szkoła Przedsiębiorczości i Zarządzania w Łodzi, „Studia i Monografie”, nr 12, Łódź 2005 (współautorzy: J. Fijałkowska, M. Jaruga-Baranowska).
59. *Międzynarodowe Standardy Rachunkowości a ustawa o rachunkowości – podobieństwa i różnice*, SKwP, ZG COSZ, Warszawa 2004, wyd. drugie rozszerzone i zaktualizowane 2005 (redaktor).
60. *Jednostkowe sprawozdanie finansowe według Międzynarodowych Standardów Rachunkowości MSSF/MSR*, SKwP, ZG COSZ, Warszawa 2005 (redaktor).

61. *Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej. Zagadnienia kluczowe i rozwiązania praktyczne*, SKwP, COSZ, Warszawa 2006 (współautorzy: M. Frendzel, P. Kabalski, R. Ignatowski).
62. *Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej (MSR/MSSF). Nowe regulacje*, SKwP, ZG COSZ, Warszawa 2006 (współautorzy: M. Frendzel, P. Kabalski, R. Ignatowski).
63. *Problemy implementacji Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej*, [w:] *Międzynarodowe i krajowe regulacje rachunkowości i ich implementacja. Wyzwania i bariery*, I. Sobańska, W.A. Nowak (red.), Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2006.
64. *Problemy implementacji MSR/MSSF wymaganej przez UE i ich wpływ na wyniki i majątek polskich spółek giełdowych*, [w:] *Polska w Unii Europejskiej – próba bilansu*, R. Piasecki (red.), Społeczna Wyższa Szkoła Przedsiębiorczości i Zarządzania w Łodzi, „Studia i Monografie”, nr 14, Łódź 2006 (współautor J. Fijałkowska).
65. *Perspektywy rozwoju rachunkowości w świetle konwergencji Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej*, [w:] *Rachunkowość wczoraj, dziś, jutro*, Rada Naukowa SKwP, Warszawa 2007.
66. *Przewidywane zmiany w Ramach Konceptualnych Sprawozdawczości Finansowej*, [w:] *Wpływ międzynarodowych i krajowych regulacji sprawozdawczości finansowej i auditingu na zmiany w praktyce rachunkowości*, I. Sobańska, A. Szychta (red.), Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2007.
67. *Accounting publications and research in Poland and Ukraine. Mainly twentieth century*, [w:] *Two Hundred Years of Accounting Research*, R. Mattessich (ed.), Routledge New Works in Accounting History, London, New York 2008 (współautorzy: R. Mattessich, A. Szychta, M. Frendzel).
68. *Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej (MSSF/MSR) 2009: najnowsze zmiany*, SKwP, Warszawa 2009.
69. *Rachunkowość zarządcza*, Wolters Kluwer Business, Warszawa 2010, (współautorzy: P. Kabalski, A. Szychta).
70. *Poland*, [w:] *A Global History of Accounting, Financial Reporting and Public Policy: Europe*, G.J. Previts, P. Walton, P. Wolnizer (eds.), Emerald Group Publishing, Sydney 2010 (współautor P. Kabalski).

Ważniejsze publikacje w czasopismach i materiałach konferencyjnych zagranicznych

1. *Normatiwnyj uczieta siebiestajmosti produkcji w fetrowoj promyszlennosti PNR (Normatywny rachunek kosztów produkcji w przemyśle filcowym PRL)*, „Buchgaltierskij Ucziet” 1967, nr 8 (współautor: L. Fałkowski) (Moskwa).
2. *Problems of uniform accounting principles in Poland (Problemy uniformizacji zasad rachunkowości w Polsce)*, „International Journal of Accounting” 1972, vol. 8, no. 1 (Urbana-Champaign).
3. *Recent developments in Polish accounting, international transactions emphasis*, referat na Międzynarodowe Seminarium Rachunkowości w Urbanie, University of Illinois, 1974.
4. *Kosteninformation bei der Produktionsvorbereitung*, „Statistische Praxis, Zeitschrift für Rechnungsführung, Statistik” 1975, Nr 6 (Berlin).
5. *Recent development of the auditing profession in Poland (Nowe osiągnięcia instytucji biegłego księgowego w Polsce)*, „International Journal of Accounting” 1976, vol. 12, no. 1.
6. *Niakoi modeli za razczitanie na razchodite (Niektóre modele rachunku kosztów)*, „Scetowodstwo i kontrol” 1976, (Sofia).
7. *Tataur Al. Musba Al. Kanunia fi Polanda (Recent developments of accounting in Poland – Rozwój rachunkowości w Polsce)*, „Accountant” 1976, no. 4 (Bagdad).
8. *International comparative accounting simulation. The Polish case (Międzynarodowy problem symulacyjnej rachunkowości. Przypadek Polski)*, [w:] *Comparative Accounting Studies (Studia rachunkowości porównawczej)*, kierowane przez E. Marques z ramienia European Institute for Advance Studies in Management, Brussels 1977) zespołowa praca badawcza obejmująca Francję, Norwegię, Belgię, Anglię, Holandię, RFN, Szwecję i Polskę (współautorzy: Z. Jaglińska, G. Furman, J. Wołkowski, J. Marcinkowski).
9. *Kostenrechnung in der Branchenleitung (Rachunek kosztów w zarządzaniu branżą)*, [in:] *Kosten – Leistung – Effektivität (Koszty – rezultaty – efektywność)*, Karl-Marx-Universität, konferencja naukowa RWPG, Oktober 1978.
10. *Auditing profession in Poland (Zawód rewidenta księgowego w Polsce)*, „Journal of the Institute of Chartered Accountants of India” 1978 („Miesięcznik Instytutu Dyplomowanych Biegłych Księgowych w Indiach”), January.

11. *Social reporting at the enterprise level in Poland (Sprawozdawczość społeczna i socjalna na poziomie przedsiębiorstwa w Polsce)*, [w:] *The Status of Social Reporting in Selected Countries. Contemporary Issues in International Accounting (Status sprawozdawczości społecznej w wybranych krajach. Współczesne problemy w międzynarodowej rachunkowości)*, no. 1, Center for International Education and Research in Accounting, University of Illinois, Urbana 1978 (red. i współautor H.-M. Schoenfeld).
12. *Multi-goal model of cost accounting and electronic data processing system (Wielozadaniowy model rachunku kosztów i elektroniczne przetwarzanie danych)*, [w:] *Systems Analysis Applications to Complex Programs (Zastosowanie analizy systemowej do złożonych problemów)*, K. Cichocki, A. Straszak (eds.), Pergamon Press, Oxford 1978 (współautor J. Skowroński).
13. *Theoretical and practical problems of accounting for changing prices. Part II (Teoretyczne i praktyczne problemy rachunkowości w warunkach zmiany cen. Część II)*, [w:] *The Impact of Inflation on Accounting: A Global View (Wpływ inflacji na rachunkowość. Globalne spojrzenie)*, CIERA (Centrum Międzynarodowe Nauczania i Badań Rachunkowości), Board of Trustees of the University of Illinois, Urbana 1979.
14. *The accountancy profession in a centrally planned economy: the Polish case (Zawód związany z rachunkowością w gospodarce centralnie planowanej)*, „Manager” 1980, May, Article of the Month, Calcutta (przedruk z „Accountant's Magazin”, October 1979).
15. *The accountancy profession in centrally planned economy: the Polish case (Rachunkowość i grupa zawodowa księgowych w gospodarce centralnie planowanej: przykład Polski)*, „Accountant's Magazine – Journal of the Institute of Chartered Accountants of Scotland” 1979, vol. LXXXIII, no. 880 (Edinburgh).
16. *Der Bücherexperte und Buchhalter in Polen (Eksperci rachunkowości i księgowi w Polsce)*, „Der Schweizer Treuhänder – L'Expert Comptable Suisse” 1980, Nr. 6–7 (Zürich).
17. *Accountants in Poland (Księgowi w Polsce)*, „Kai, kei Journal” 1981 („Accounting Journal” – „Miesięcznik Rachunkowość”), vol. 13, no. 6 (Tokio), na język japoński z angielskiego tłumaczył i komentarzem opatrzył prof. Y. Kimizuka.
18. *Participation and social accountability in Poland (Partycypacja i społeczny rachunek odpowiedzialności w Polsce)*, „Issues in Accountability” 1981, no. 6 (Glasgow).

19. *Industrial accounting in Poland's reorganized economy*, „International Journal of Accounting Education and Research”, vol. 20 (2).
20. *Accounting research in Poland (Badania w dziedzinie rachunkowości w Polsce)*, „Meiji University International Exchange Programs Guests Lecture Series” 1986, no. 7.
21. *The impact of cost accounting modeling on organization behavior – simulation experiment*, (Wpływ modelowania rachunku kosztów na zachowanie organizacji – eksperyment z zastosowaniem symulacji), „System Science” 1987, vol. XII, no. 1-2, (współautorzy: I. Sobańska, R. Sochacka).
22. *Governmental accounting, auditing, and financial reporting in East European Nations (Rachunkowość rządowa, auditing i sprawozdawczość w krajach Europy Wschodniej)*, [w:] *Governmental Accounting and Auditing: International Comparison*, J.L. Chan, R.H. Jones (eds.), Croom Helm, 1987.
23. *The evolution of accounting in East European nations (Ewolucja rachunkowości w krajach Europy Wschodniej)*, [w:] *Collected Papers of the fifth World Congress of Accounting Historians*, A.T. Craswell (ed.), Copy Write the Accounting and Financial Foundacy, University of Sydney 1988.
24. *Zur Entwicklung des Rechnungswesens über den rationalen Produktionsfaktoreneinsatz*, [w:] *Das betriebliche Rechnungswesen als Zuleitungsinstrument*, materiały na konferencję naukową, Karl-Marx-Universität, 27–28 września 1988 r. (współautor J. Skowroński).
25. *Governmental accounting, auditing and financial reporting in East European nations*, rozdz. VI, [w:] *Governmental Accounting and Auditing: International Comparison*, J.L. Chan, R.H. Jones (eds.), Croom Helm, London 1988.
26. *Governmental Financial Management. Issues and Country Studies*, A. Premchard (ed.), International Monetary Found, Washington, D.C. 1990 (współautor).
27. *Changing rules of accounting in Poland*, „European Accounting Review” 1993, vol. 2, no. 1.
28. *Copernicus as an economic theorist and accountant*, „Sakushin Business Review” 1995, no. 4, (Tokyo), w języku japońskim (współautorzy: A. Szychta, Y. Kimizuka, H. Murai).
29. *Impact of international standards on new accounting law in Poland*, International Symposium on International Accounting and Finance, Wuhan, October 29th–November 4 th, 1995 (w języku angielskim i języku chińskim).

30. *Governmental accounting in transition: the Polish experience*, „Financial Accountability and Management” 1995, vol. 11, issue 1 (współautor W.A. Nowak).
31. *Recent Development of Comparative International Governmental Accounting Research*, K. Lüder (ed.), Speyer 1996 (współautor W. A. Nowak).
32. *The relationship between accounting and taxation in Poland*, „European Accounting Review” 1996, vol. 5, Supplement (współautor E. Walińska).
33. *The origin and evaluation of charts of accounts in Poland*, „European Accounting Review” 1997, vol. 6, no. 3 (współautor A. Szychta).
34. *Richard Mattessich, Critique of Accounting. Examination of the Foundations and Normative Structure of an Applied Discipline: A Book Review*, „European Accounting Review” 1997, vol. 6, no. 3 (współautor A. Szychta).
35. *Polish public sector accounting in transition: evidence from the mid 1990s*, „Financial Accountability & Management” 1998, vol. 14, issue 2 (współautorzy: W.A. Nowak, B. Lisiecka-Zajac).
36. *Filling the gap in Polish GAAP*, „IASC Insight” 1999, June.
37. *Management accounting in transitional economies*, „Management Accounting Research” 2002, vol. 13, no. 4 (S.M. Ho – współautor i współredaktor).
38. *The impact of IAS/IFRS on Polish accounting regulations and their practical implementation in Poland*, „Accounting in Europe” 2007, vol. 4, no. 1–2, (współautorzy: J. Fijałkowska, M. Jaruga-Baranowska, M. Frendzel).
39. *Review of practical implementation issues relating to international financial reporting standards. Case study of Poland*, 25th Session of United Nations Conference on Trade and Development, Intergovernmental Working Group of Experts on International Standards of Accounting and Reporting, Geneva 2008 (współautorzy: J. Fijałkowska, M. Jaruga-Baranowska).

Literatura

Jaruga Alicja, [w:] *Historia katedr rachunkowości w uczelniach w Polsce*, S. Sojak (red.), SKWP, Warszawa 2011.

W służbie nauki rachunkowości. Księga na jubileusz urodzin profesor zw. dr hab. dr h. c. Alicji A. Jarugi, A. Szychta (red.), Katedra Rachunkowości, Wydział Zarządzania Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2008.